

Som els millors, en matèria festera!

Vist des de fora, el País Valencià sembla fet de falles, de fogueres i de moros i cristians

Joan F. MIRRA

(GERV 1-136). «Fila» alcañina: organització al mil·límetre

Fa cosa de seixanta o setanta anys, la vespra de Sant Joan, la bona gent d'Alacant practicava encara amb entusiasme un vell costum: es reunien als terrats de les cases, a les hortes del voltant de la ciutat, a la platja, a menjar-se la coca fullada. I mentrestant llançaven coets, encenien bengales, i pels carrers cremaven multitud de fogueres que els xiquets animaven llançant-hi l'*estoreta velleta* i tot el material combustible que podien trobar. «Y en las calles cruzábanse los grupos de hombres y mujeres con música de guitarras y bocinas. Un humo pesado y acre iba invadiendo la ciudad, apestando a paja y a esparto quemado», escriu don Rafael Altamira, il·lustre polígraf local. Deu ser per això que la major part dels alacantins encara parlaven valencià. El fum d'espart i de palla.

Segurament, pensaven molt més en la gresca i el rebombori que no en el pobre sant Joan, traïdorament degollat, i que allà al cel no sé si devia apreciar massa aquesta mena de commemoracions. Sant Joan o sant Josep o sant Antoni, o hivern, primavera i estiu, això de

(GERV, 5-3). Gaiata de Castelló: l'estranya metafòrica de fanal en falla

Quan arriben les festes, ¿qui pensa en sant Josep, en sant Joan o en santa Maria Magdalena? Tots pensen en la gresca..., o en la comissió.

fer focs nocturns amb l'excusa d'un sant, i aprofitat l'ocasió per divertir-se a tot gas, sembla una pràctica bastant escampada en aquest país de festes (per cert, que no exclusiva del País Valencià: si seguim cap al nord, fins al Pirineu hi ha gent que fa fogueres per Sant Joan, que els pastors de Ribagorça anomenen precisament *falles*; interessant, no?)

Els alacantins, crec que en temps de Don Miguel Primo de Rivera —pels anys que era proclamat l'*Himno...*—, van advertir que el vell i saludable costum de les fogueres havia caigut, com cauen tantes coses, i van decidir de reinventar-lo, o més ben dit, d'importar un invent: les *fogueres*, sense canviar de nom, van esdevenir *falles* com les de València, amb ninots, *bellea* del foc, comissions de foguerers, barraques i llibrets. Potser era l'única manera de continuar, i de fer-se famoses com a festes, en aquesta terra de famoses festes. A mi em sembla molt bé: les festes han de ser grosses i llufdores, i —en aquesta societat tan desorganitzada i poc associativa— reglamentades, comissionades i si pot ser distribuïdes en categories. És segurament una qüestió d'eficàcia.

Perquè, d'eficàcia, si que en tenen, les festes valencianes —vull dir sobretot les urbanes i més grosses, que són moltes—. Dubte que entre totes les *Comunidades Autónomas del Reino de España* mobilitzen juntes més personal i més recursos que la Comunitat del Regne de València ella soleta. Sobretot personal actiu, no únicament assistents i espectadors. Des del Sexenni de Morella al nord, fins al Misteri d'Elx al sud, passant per totes les Falles i Fogueres entre Alacant i Benicarló. Mobilització tan grossa i expansiva, que arriba a adquirir caràcter de representació general de les ciutats i de tot el país. Madrid no és la festa de San Isidro, ni Barcelona la festa de la Mercè, cara a fora sobretot; però València sí que és les falles, i Alacant, les Fogueres, i Alcoi, els Moros i Cristians. I sovint la

imatge del País Valencià enfora és la d'un conjunt de festes en cadena.

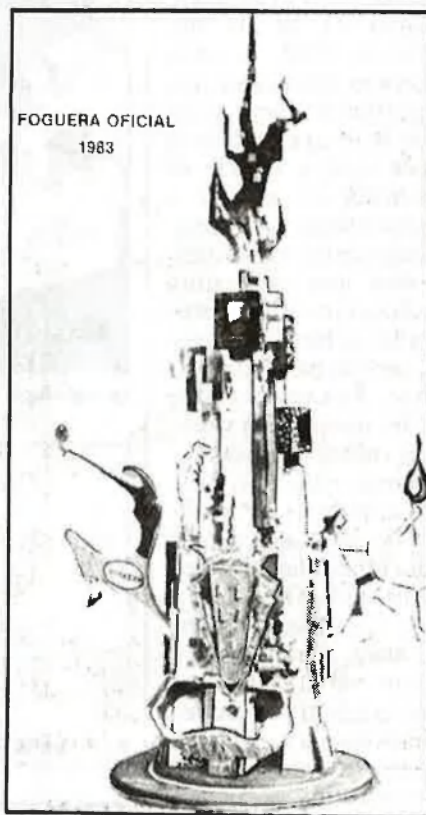
Potser el que passa és que les festes grosses valencianes, les urbanes i de major volum, tendeixen a ocupar un espai cada vegada més ampli de les ciutats respectives, a implicar físicament una part creixent de la població. I això sí que em sembla una característica pròpia valenciana. Vull dir que la Fira de Juliol de València, per exemple —atraccions, espectacles, batalla de flors, etcètera—, seria un cas de festa «genèrica», com se'n podria trobar més o menys en qualsevol gran ciutat: és la festa d'espai i de participació limitats. Però la Magdalena de Castelló, les Fogueres i les Falles, i cada vegada més els Moros i Cristians, són festes d'una altra espècie de plenitud. Tota la població «forma part de» o «pertany» a la festa: directament, a través de comissions de barris o de sector, cotitzant o venent loteria, o indirectament a través de la simple residència. Tots els carrers de la ciutat «són d'una gaiata o falla o foguera, adscripció insòlita en tot el món, probablement. No conec enlloc una organització integral equivalent.

És fantàstica, la capacitat que la gent valenciana té per a organitzar-se eficaçment... per a la festa. I de manera ben funci-

cional: espacial, per comissions de barri o sector urbà, quan es tracta de festa amb motiu «estàtic» (falla o foguera *plantada* i quieta, com a centre d'un àmbit fester propi), i per colles de diferent tipus, com ara les «filles», quan el gruix de la festa és «dinàmic» o mòbil. A Castelló, per exemple, quan les gaiates han passat de ser fanals que es passegen, a ser cadafals que després de passejar es queden plantats en una plaça... han aparegut els «sectors» i comissions. És interessant, la sociologia recreativa, no?

Això de la creació de xarxes festeres que cobreixen tota la ciutat i la integren sencera, la

completa distribució i organització de l'espai a través de la festa, és una cosa que hem inventat els valencians tot solets, sense ajuda de ningú. Per als forasters, deu ser cosa mai vista, una ciutat que està *tota* plena de festa. Potser també que, a falta d'altres aplicacions més sòlides, és l'únic camp en què els valencians mostrem la nostra capacitat d'organització i d'unitat. Però, ¿és que aquest és l'únic camp en què som capaços de mostrar-la?

Però, com pot ser «oficial» una foguera?